

Hum-fak – et foregangsfakultet innenfor IKT

**Rapport om IKT-satsningen ved
Det humanistiske fakultet**

mars 2005

Del I

Gruppens anbefalinger – IKT og veien videre

Gruppens anbefalinger bygger på erfaringsrapportene vi har samlet inn i fagmiljøene ved Det humanistiske fakultet. Helhetsinntrykket er at satsningen på IKT ved fakultetet har vært vellykket. I kraft av bredden og dybden i satsingen har OFUN-prosjektet og andre prosjekter gjort Hum-fak til et foregangsfakultet innenfor IKT. De har engasjert store deler av fagmiljøet, den har utløst mye entusiasme, arbeidsvilje og idealisme, og har ført til en rekke endringer i faglig og pedagogisk opplegg som synes å ha gjort fakultetet mer i stand til å møte Kvalitetsreformens målsetninger. Vi mener det er viktig at fakultetet fortsetter og videreutvikler satsningen også når OFUN avvikles, og vi mener det bør skje ved at arbeidet med IKT integreres i den daglige driften og langsiktige planleggingen ved fakultetet. Bare på den måten vil fakultetet få full uttelling for de tildels store ressursene universitetet og andre eksterne finansieringskilder har lagt ned i denne første fasen med utviklingsarbeid. Vi mener også at fakultetet har en forpliktelse overfor de vitenskapelig ansatte som har lagt ned arbeid langt utover det frikjøpene har finansiert, og som har innrettet mye av sitt daglige virke både i forskning og undervisning på den omstillingen som OFUN signaliserte vilje til.

I tillegg vil vi peke på U-vetts positive vurdering av prosjektet. Det fremgår av deres erfaringsrapport at de vurderer OFUN som **"den mest omfattende, helhetlige og best organiserte satsningen på IKT som fram til nå er gjort ved UiTø. Ingen andre fakulteter har på samme måte viet IKT i utdanning så mye oppmerksomhet som Det humanistiske fakultet."** Vi mener Hum-fak må ivareta sin posisjon som et foregangsfakultet ved Universitetet i Tromsø, og at resultatene av den første prøveperioden gir et godt grunnlag for det.

1. Målsetning for fremtidig satsning.

Innenfor OFUN-prosjektet var det en målsetning å trekke med så mange fagmiljøer som mulig. Miljøene har imidlertid respondert ulikt. Noen fagmiljøer har vært svært aktive og engasjerte, andre har ikke sett integrering av IKT i undervisningen som en prioritert oppgave. Gruppen mener at den fremtidige satsningen bør konsentrere seg mest om de fagmiljøene som allerede har kommet i gang, og å prioritere disse i ressurstildelingen. Dersom andre fagmiljøer melder sin interesse med spesifikke prosjekter de ønsker å realisere, må det imidlertid være åpning for dem.

OFUN var orientert både mot ordinære undervisningstilbud og mot fleksible tilbud, dvs. både mot å bruke IKT i undervisningen "on site" og i rene videreutdanningstilbud/distansetilbud. Vårt forslag er at Hum-fak bør fortsette langs begge disse sporene. Hum-fak bør ta sikte på å bygge opp en emneportefølje som synliggjøres samlet og tydelig på hjemmesidene, f.eks. under overskriften "Humanistiske nettstudier". Vi har allerede en rekke tilbud som kunne samles her (utviklet innenfor f. eks. fransk, tysk, nordisk og allmenn litteraturvitenskap), og det fremstår som en viktig oppgave å finne frem til emner i den ordinære porteføljen som ved hjelp av begrensede ressurser kan konverteres til fleksible studietilbud. Hum-fak fortsetter samtidig å utvikle databaser, digitale undervisningsredskaper og kommunikasjonssystemer og andre former for nettstøtte som også kommer on site-undervisningen til gode. Det synes som om det ligger godt til rette for en satsning på et bredt spekter av medier (tekst, bilde, film), noe som burde kunne komme et fremtidig tilbud i medievitenskap til gode.

En viktig dimensjon ved OFUN var samarbeidet med UB. Dette samarbeidet har fått en god start, men evalueringsgruppens undersøkelser viser at det er grunnlag for et både mer omfattende og dypere samarbeid med UB. Gruppen mener det bør være en målsetning i fortsettelsen at Hum-fak videreutvikler sitt samarbeid med UB, som selv er blant de institusjonene ved universitetet som er sterkest påvirket av utviklingen av digitale medier. Fakultetet bør sikte mot å fremstå som et foregangsfakultet i dette samarbeidet både innad på universitetet og utad.

U-vett har vært en viktig bidragsyter og medspiller i OFUN. Dette samarbeidet bør fortsette og videreutvikles, både hva gjelder hjelp til å finne løsninger på konkrete

utfordringer og med henblikk på å styrke kommunikasjonen med de andre fagmiljøene som arbeider med å integrere IKT i undervisningen ved Universitetet i Tromsø. U-vett er et viktig samlingspunkt i den interne delingskulturen ved universitetet som Hum-fak bør se seg selv som en del av. U-vett bør derfor også i fremtiden være en nær samarbeidspartner og støttespiller for Hum-fak.

2. Organisering og ledelse

OFUN var et fellesprosjekt for hele fakultetet. Siden prosjektets oppstart er fakultetet blitt reorganisert til to institutter. Vi mener IKT-satsningen i fremtiden likevel bør ligge under fakultetet og således være samlet, heller enn å være plassert under de to nye instituttene. Begrunnelsen for dette er at vi ellers vil måtte bruke unødige store ressurser til administrasjon, og at problemstillingene som IKT reiser, ikke er vesensforskjellige ved de to instituttene.

OFUN var ledet og styrt av administrativt personale ved fakultetet. Gruppen foreslår at vi i neste fase får en faglig leder for dette arbeidet (en vitenskapelig ansatt) som aktivt koordinerer eksisterende aktiviteter, tar initiativ til nye, presser på for å få sendt søknader om eksterne midler, kommuniserer behov for ressurser og teknologi og påpeker utviklingsmuligheter overfor fakultetsledelsen, U-vett og universitetsledelsen. Lederen bør gis et passende frikjøp, f. eks. en times undervisningsreduksjon. I tillegg må lederen ha tilgang på hjelp fra en administrativt ansatt, som får avsatt tid til dette arbeidet.

Videre foreslår gruppen at vi viderefører idéen om en daglig-drift-gruppe. Både den faglige lederen og den administrativt ansatte inngår i denne, sammen med en tekniker og med en representant for henholdsvis U-vett og UB. Den faglige lederen er også leder for gruppen og tar initiativ til møter osv. Videre foreslår vi at vi fortsetter med en styringsgruppe som bl. a. har som oppgave å fordele de økonomiske ressursene (se punktet om økonomi). Den faglige lederen bør være medlem av styringsgruppen.

3. Teknologi

Hum-fak har betjent seg av flere tekniske løsninger, avhengig av prosjektets innretning og målsetning. Universitetet har allerede kjøpt inn Classfronter, og dette vil

trolig være den dominerende plattformen i fremtiden. Flere av prosjektene på fakultetet baserer seg imidlertid på løsninger som er avhengig av systemutviklerkompetanse, og disse ser ut til å ha mye av den dynamikken som plattformløsningen mangler. Evalueringsgruppen mener Hum-fak bør fortsette både med plattform og systemutviklerbaserte tekniske løsninger, og må bidra til finansieringen av de sistnevnte. På sikt bør fakultetet søke å få ansatt egen systemutvikler med fagforståelse/pedagogisk forståelse. Ansettelse av systemutvikler kan eventuelt skje i samarbeid med SV-fakultetet.

4. Økonomi

Hum-fak er blitt tilgodesett med store ressurser i OFUN-perioden. Inkluderer vi eksterne midler, har vi disponert summer i størrelsesorden 9 millioner over 4 år. Hvis fakultetet skal være i stand til å følge opp og høste gevinstene av denne satsningen, må det stille ressurser til rådighet som står i et rimelig forhold til omfanget på satsningen i den fasen fakultetet ikke har båret de økonomiske byrdene selv. Gruppen foreslår at fakultetet årlig bevilger 10% av den summen som ble bevilget til OFUN-prosjektet (7 millioner), og iallfall ikke mindre enn 500 000,- . Dessuten bør de ulike involverte miljøene aktivt søke eksterne finansieringskilder. Det bør være mulig å få støtte både til frikjøp og til teknologiske tjenester og utstyr. Styringsgruppen for IKT-satsningen gis fullmakt til å fordele pengene på de ulike prosjektene etter søknad.

Del II

Erfaringer fra OFUN-prosjektet

Dette kapitlet forsøker å oppsummere erfaringene fra OFUN. Ved gruppering og beskrivelse av synspunkter og perspektiver har utvalget tatt utgangspunkt i prosjektets opprinnelige målsettinger. De samme mål ble også brukt ved utarbeidelse av spørreskjemaene.

Datainnsamlingen har vært tredelt: et elektronisk spørreskjema som ble sendt til alle delprosjektene i OFUN, et mindre spørreskjema til UB og U-vett, og endelig en skriftlig rapport fra prosjektleder. Den siste beskriver rammebetingelser og den formelle organiseringen av prosjektet. Dataene er behandlet for hver av gruppene og foreligger i dette kapitlet som oppsummeringer. Dataene i fulltekst foreligger som vedlegg.

1. Rammebetingelser for prosjektledelse

Prosjektledelsen i OFUN har hatt ansvar for å etablere infrastruktur i prosjektet, samt å sikre framdriften i prosjektarbeidet. Prosjektleder har hatt et hovedansvar for dette arbeidet, i nært samarbeid med prosjektgruppen for daglig drift, som har bestått av prosjektleder, IT-ansvarlig ved Hum-fak og de to prosjektansvarlige ved UB og U-VETT. Samarbeidet mellom enhetene har vært svært positivt, og erfaringen er at både UB og U-VETT har vært profesjonelle og tilgjengelige medarbeidere, som har stilt opp i alle sammenhenger av prosjektarbeidet.

OFUN har vært et komplekst og omfattende prosjekt med vide og generelle prosjektmål, mange deltakere fordelt på tre enheter, der det har vært gitt rom for svært ulike tilnærmingsmåter for å nå de sentrale prosjektmål. En viktig forutsetning for prosjektarbeidet har vært at det skulle foregå på fagenes premisser, og at de faglig ansatte selv skulle ha styring på kompetanseutvikling innen utarbeidelse av nettbaserte læringsopplegg.

Prosjektledelsen la opp til en strategi der en i prosjektmøter, IKT-fagdager, seminarer og interne IT-kurs søkte å få klarlagt hvilke interesser og behov for IKT-basert undervisning de forskjellige fagområdene hadde, for deretter prøve å finne datatekniske og didaktiske løsninger på de aktuelle problemstillingene. Dette opplegget fungerte tilfredsstillende de to første prosjektårene, da en hadde en relativt tett oppfølging av involverte fagmiljøer via regelmessige møteplasser for

prosjektgruppene med mulighet for utveksling av erfaringer og innhenting av ideer til utvikling av eget prosjektarbeid. De to siste prosjektårene har imidlertid ikke oppfølging av prosjektgruppene vært god nok. Dette kan forklares bl.a. ut fra en ustabil prosjektledersituasjon i forbindelse med permisjon det 3. prosjektåret, samt at prosjektleder ikke var gitt frikjøp det 4. prosjektåret. Denne situasjonen fikk innvirkning på muligheten for arrangement av fellesaktiviteter i prosjektet.

2. Fagmiljøenes erfaringer og synspunkter

Variasjon og kreativitet

Det er stor variasjon i hva IKT har vært brukt til, og OFUN-prosjektet synes å ha utløst stor kreativitet i mange fagmiljøer. Hovedvekten har vært på undervisning, men OFUN-prosjektet har også ført til bruk av IKT i forskningssammenheng. IKT er både brukt i ordinær undervisning og fjernundervisning. Alle studienivåer har vært representert, selv om hovedvekten har ligget på BA-nivået, særlig 1000-nivået. Dels er det blitt utviklet komplette, nettbaserte emner, dels har man laget redskaper knyttet til nettstøttede emner. Det er også blitt utviklet undervisnings- og forskningsredskaper som ikke er spesielt knyttet til enkeltemner.

Endringer i undervisningen og pedagogiske gevinster

Alle fagmiljøene rapporterer at IKT-satsingen har ført til endringer i undervisningen. Mer enn halvparten rapporterer om tidsbesparelser i undervisningssituasjonen, tettere samarbeid lærer - student, mer skrivetrening for studentene, samt større studentaktivitet. Det er liten tvil om at IKT-satsningen har bidratt til realiseringen av viktige mål i Kvalitetsreformen.

Tekniske løsninger

Det er blitt brukt to innkjøpte plattformer (ClassFronter og LINGO) og én egenprodusert plattform (Document Academy). Enkelte prosjekter er basert på kjøp av systemutviklertjenester (f.eks. textpraxis.uit.no og lesekunst.no). Tilbakemeldingen mht. de innkjøpte plattformene er blandet; noen er fornøyde, mens andre fremholder

at plattformløsningene er lite fleksible. Systemutviklerbrukerne er meget fornøyde og fremhever fleksibiliteten ved denne typen teknisk løsning.

Økonomi og finansiering

OFUN har vært den viktigste finansieringskilden, men enkelte prosjekter har også hatt støtte fra andre kilder (PROFFT, Lesekunst og Textpraxis). Midlene er for en stor del brukt til frikjøp fra undervisning. Mange rapporterer om at frikjøpene har vært utilstrekkelige. Finansiering av teknisk støtte har vært særlig mangelfull for systemutvikleravhengige prosjekter.

Samarbeidspartnere

På det tekniske området har IKT-personalet ved Hum-fak vært den mest sentrale støttespilleren, men UVETT har kommet med viktige bidrag i 5 av 13 prosjekter. UB har vært en sentral aktør i realiseringen av noen prosjekter (f.eks. Hamsun-bibliografien, kvensk bibliografi og bildedatabase for kunstvitenskap).

Ledelse og organisering

Fagmiljøene har svært ulike oppfatninger; tilbakemeldingene spenner fra “meget fornøyd” til misnøye. Noen mener at prosjektet var godt organisert og ledet, mens andre savnet oppfølging fra prosjektledelsen.

Planer for videre satsning

Flere av de prosjektansvarlige har idéer om videre satsning. Det gjelder både videreføring av etablerte prosjekter og igangsetting av nye prosjekter. Prosjektene innebærer både utarbeiding av nye kurs/emner og utarbeiding av undervisningsredskaper. Flere av prosjektene vil kreve relativt omfattende finansiering.

2. Universitetsbibliotekets (UB) erfaringer

Beskrivelse

Universitetsbiblioteket har i prosjektet utviklet tekniske løsninger for undervisningen.

Av konkrete resultater nevnes:

- Bildedatabase for kunstvitenskap. UB sto for den tekniske utviklingen av databasen, mens studentene fra kunstvitenskap gjorde den praktiske jobben med skanning. Arbeidet med innholdet, som metadata og emnehierarki, ble imidlertid gjort i samarbeid med kunstvitenskap.
- Kvensk bibliografi. UB har utviklet kvensk bibliografi fra en tekstfil, som var avsluttet, til en database som blir fortløpende oppdatert.
- Prosjekt Hamsun-bibliografi. I begynnelsen var dette som OFUN-prosjekt i samarbeid med nordisk.
- UB har utarbeidet nettbaserte søkekurs for to databaser.

Universitetsbiblioteket har brukt OFUN-midler til faglige reiser og frikjøp av tid .

UBs rolle i IKT-basert læring

Universitetsbiblioteket har allerede mye nettressurser som kan brukes i IKT-basert læring. I samarbeid med aktuelle fagmiljøer kan våre tjenester tilpasses kurs der nettbaserte ressurser er involvert.

- UB gir undervisning i informasjonskompetanse (bibliotekbruk, litteratursøk og kildekritikk) som også kan lages til et nettbasert kurs. Hvis det er ressurser nok kan dette også gjøres til et studentretta kurs som kan tilpasses fagenes behov.
- UB kan videreutvikle tjenester i "Digitalt Arkiv" (digitalisering av hovedoppgaver og andre publikasjoner)
- I løpet av 2005 blir den nye bibliotekportalen i drift. Denne skal tilpasses ulike faggrupper
- UB skal gi kurs i bruk av referanse-verktøy
- UBs faglige hjemmesider inneholder mye informasjon som er viktig for studentene å kjenne til (bl. a. lenkesamlinger).

Oppsummerte erfaringer

Totalinntrykket er positivt. Økt kontakt mellom fagene og UB har vært viktig. Fagene har fått kunnskap om hva UB kan bidra med innenfor det området OFUN har representert. UBs deltakere synes det var fint å kunne delta på Hum.fak sine

arbeidsmøter og å kunne stå til disposisjon for fakultetet. OFUN-prosjektet startet med stor entusiasme, men falt litt sammen etter hvert. Mange personer var involvert, og etter hvert følte flere seg usikre på sin rolle i prosjektet. Erfaringene har også vist at arbeidet med IKT er meget resursskrevende om resultatet skal bli vellykket.

3. U-vetts erfaringer

Deltakelse i prosjektet

U-vetts bidrag til prosjektet har vært knyttet til flere områder: skriving av søknad, deltagelse i styringsgruppe og "daglig drift"-gruppe, forelesninger og innlegg på temadager, produksjon av læremidler, samt opplæring og deltagelse i prosjekter. I alt fire av enhetens ansatte har vært involvert i arbeidet i løpet av prosjektperioden.

Hva prosjektet har oppnådd

De overordnede målene for OFUN hadde sin begrunnelse i økt studiekvalitet og studentaktive læringsformer. IKT brukt i undervisning og læring ble sett på som et viktig element i dette arbeidet. Selv om den opprinnelige søknaden i utgangspunktet hadde sin bakgrunn i de omstillingstiltak som departementet lanserte omkring år 2000, lå også tankene om livslang læring og den nye etter- og videreutdanningsreformen til grunn for ønsket om å etablere OFUN.

Pedagogisk satsning

Vurderingen av den pedagogiske satsingen kan vurderes ut fra flere vinklinger. Om vi forstår "pedagogisk satsning" som vilje og evne til å prioritere IKT i utdanning, mener U-vett at prosjektet framstår som et meget vellykket prosjekt.

Om vi forstår "pedagogisk satsning" som et uttrykk for fokus på pedagogiske og didaktiske problemstillinger, mener vi også at prosjektet må kunne sies å være relativt vellykket. Praktisk arbeid med delprosjektene har ofte ført til gode og viktige diskusjoner om tilrettelegging undervisning og studentenes læring. På dette området mener vi imidlertid at det fortsatt gjenstår mange utfordringer framover.

OFUN har ført til etableringen av flere meget gode delprosjekter. Noen av dem vil vi beskrive som svært gode eksempler på nettbasert undervisning. Et godt og konkret uttrykk for at OFUN har ført til gode resultater ser vi blant annet ved at mer

enn halvparten av prosjektene som har vært presentert i seminarrekken "IKT i utdanning" har vært hentet fra OFUN - prosjektet.

Omlegging av undervisning var en viktig begrunnelse for etableringen av OFUN. U-vett mener at prosjektet i vesentlig grad har ført til at slik omlegging har skjedd. Det er også gledelig at så mange av delprosjektene i sin vurdering trekker fram dette poenget som det viktigste effekten av prosjektet.

Teknologiske erfaringer

På den teknologiske siden har prosjektet løftet fram mange interessante og til dels vanskelige utfordringer. En sentral problemstilling som har kommet i kjølvannet av OFUN, har vært spørsmålet om UiTø skal ha en felles programvare for utvikling av fleksible studier – et felles LMS - eller om vi i stedet skal satse på egne programvareutviklere som hjelper den enkelte fagansvarlige til å utvikle fagtilpassede nettløsninger. Dette er en viktig og utfordrende problemstilling.

Det er U-vett forståelse av spørsmålet at vi trenger begge deler om fleksibel utdanning skal kunne få noe kraft. Det er både ønskelig med nye, kreative teknologiske løsninger og tilgang på standardiserte løsninger.

U-vett mener også at OFUN har synliggjort behovet for støtte og hjelp til fagmiljøene når det gjelder produksjon av digitale læringsressurser for nettet. UiTø har i dag for lite ressurser på dette området.

Ressurser: penger og tid

OFUN-prosjektet har fått mye av sin finansiering fra omstillingsmidlene. Det synes likevel klart at fakultetet selv også har bidratt vesentlig – ikke minst gjennom den store innsatsen mange ansatte har gjort i prosjektperioden. Denne innsatsen har i mange tilfeller gått langt utover prosjektets grunnfinansiering. U-vett mener at fakultetet har fått mye igjen for sin satsning. IKT i utdanning er satt på dagsorden og et stort antall ansatte har fått innblikk i utfordringene innen feltet. Mange har gjennom teoretisk og praktisk arbeid tilegnet seg god kompetanse. For de fleste gjelder dette kompetanse på et grunnleggende nivå, mens en mindre gruppe må kunne sies å ha tilegnet seg kompetanse på et mye høyere nivå.

Organisering: Samarbeid, støttefunksjoner og ledelse

U-vett mener at prosjektets organisering og ledelse har vært en av de viktigste faktorene for prosjektets suksess. U-vett har da også i mange sammenhenger brukt OFUN som et godt eksempel på vilje til helhetlig tenkning, og en vellykket organisering.

Selv om prosjektet i utgangspunktet hadde avsatt ressurser til støttefunksjoner, mener U-vett at behovet for konkret hjelp og støtte har vært langt større enn den reelle hjelpa fagmiljøene har fått. Dette er en problemstilling som må tas med ved en videreføring av prosjektet.

U-vett mener også at samarbeidet mellom de deltagende partene fakultetet, UB og U-vett har vært det aller beste.

Oppsummering av erfaringene

Det er vanskelig å evaluere oppnådde resultater fra et såpass omfattende prosjekt som OFUN. Prosjektet har gitt både synlige og mindre synlige resultater. Det vi imidlertid med sikkerhet kan si, er at OFUN er den mest omfattende, helhetlige og best organiserte satsningen på IKT som fram til nå er gjort ved UiTø. Ingen andre fakulteter har på samme måte viet IKT i utdanning så mye oppmerksomhet som Humanistisk fakultet. Dette gjelder uansett om vi måler satsingen i antall personer som har deltatt, antall prosjekter som er etablert, eller i penger som er brukt på prosjektet. Fakultetet fortjener ros for sin vilje til å satse så helhetlig på et viktig og utfordrende felt.

U-vett mener at OFUN sett i et større perspektiv har vært et vellykket prosjekt. Et stort antall ulike aktiviteter er utløst gjennom OFUN. Med Kvalitetsreformen har mange av de sentrale målsettingene for prosjektet blitt ytterligere aktualisert. Fakultetet står derfor godt rustet i det arbeidet reformen krever innenfor dette feltet.

For U-vett har det vært meget god læring å få delta i et prosjekt av dette omfang og med så mange spennende problemstillinger. Mange av erfaringene er da også delt med andre fagmiljøer både inne på universitetet og utenfor.